

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie motywującego oddziaływania zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe na poziomie przedsiębiorstwa oraz oceny wdrażania strategii Wspólnoty Europejskiej na rzecz bhp metodą Scoreboard

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2010 r. zapoznała się z danymi dotyczącymi motywującego oddziaływania zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe na poziomie przedsiębiorstwa oraz z wynikami pilotażowej oceny metodą Scoreboard krajowych działań w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w aspekcie realizacji Strategii Wspólnoty Europejskiej "Podniesienie wydajności i jakości pracy: Wspólnotowa strategia na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2007-2012".

Z informacji dotyczącej funkcjonowania ubezpieczenia wypadkowego w zakresie prewencji wynika znikome jego zaangażowanie w określone ustawowo działania dla zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym. Przychody ze składek na ubezpieczenie wypadkowe przewyższały wydatki funduszu ubezpieczenia wypadkowego (w 2008 r. o 656,2 mln zł, w 2009 r. o 564,6 mln zł). Natomiast nakłady na prewencję wynosiły zaledwie 1,6 mln zł w 2008 r. i 6,3 mln zł w 2009 r. Jest to zaangażowanie funduszu ubezpieczenia wypadkowego na rzecz prewencji wypadków i chorób zawodowych znacznie niższe od wynikającego z ustawy - możliwego do zaangażowania 1% - stanowiąc w 2008 r. zaledwie 0,03%, a w 2009 r. 0,11% przychodów ze składek.

Na podstawie wyników badań CIOP-PIB stwierdzić można, iż zróżnicowana składka spełnia skutecznie swoją rolę w stosunku do przedsiębiorstw dużych i bardzo dużych oraz należących do grup działalności o wysokiej składce, które angażują się we wdrażanie rozwiązań bhp. W stosunku do przedsiębiorstw średnich oraz małych, zwłaszcza należących do grup działalności o niskiej składce, motywacyjne jej oddziaływanie istnieje także, ale jest ono ograniczone.

Rozwój potencjału prewencyjnego państwa oceniany jest w Unii Europejskiej metodą Scoreboard. Przedstawione Radzie wyniki przeprowadzonej tą metodą pilotażowej oceny we wszystkich krajach UE wskazują, że w zakresie działań na rzecz BHP Polska należy do czołówki krajów europejskich. Na wynik takiej oceny wpływają w szczególności:

- dostosowanie statystyki w zakresie wypadków przy pracy i chorób zawodowych w Polsce do systemu Eurostatu;
- funkcjonowanie systemu rejestracji narażenia na czynniki środowiska pracy w ramach statystyki państwowej oraz jego monitorowanie przez służby nadzoru i kontroli;
- ustanowienie i realizacja programu wieloletniego pn. "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy", dzięki czemu Polska należy do grupy 15 krajów UE, w których realizowane są programy systemowe na rzecz bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w horyzoncie dłuższym niż 3 lata. Realizacja tego programu zapewnia również prowadzenie w naszym kraju spójnej polityki badań naukowych w obszarze bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracujących, z uwzględnieniem zmieniających się form pracy oraz związanych z tym zagrożeń;
- wprowadzenie bodźców ekonomicznych w postaci zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe zachęcających do poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w przedsiębiorstwach;
- promowanie wdrażania systemów zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwach;
- wprowadzenie uregulowań prawnych dotyczących szkoleń i edukacji w zakresie BHP oraz wymagań kwalifikacyjnych dla służb działających w tym obszarze.

Biorąc pod uwagę przedstawione informacje odnośnie celowości zwiększenia roli motywacyjnej zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe Rada uznaje za zasadne wprowadzenie w systemie jej zróżnicowania zmian, a w szczególności:

- objęcie zróżnicowaną składką na poziomie grup działalności płatników zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego poniżej 10 ubezpieczonych celem bardziej adekwatnego do poziomu ryzyka zróżnicowania składki w tej najliczniejszej grupie pracodawców. Podkreślić należy, że wdrożenie tego rozwiązania nie nałożyłoby żadnych dodatkowych obowiązków na ZUS w zakresie zbierania i przekazywania danych oraz ich kontroli przez PIP;
- przyjęcie, zgodnie z Eurostatem, wskaźników częstości wypadków przy pracy powodujących absencję powyżej 3 dni, jako podstawy oceny ryzyka ubezpieczeniowego, zarówno na poziomie grup działalności jak i poszczególnych płatników składek,;
- przyjęcie, zgodnie z metodologią UE (Scoreboard), wskaźnika częstości zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i uciążliwymi (zamiast jedynie czynnikami szkodliwymi), jako kryterium ustalania kategorii ryzyka dla grup działalności i płatników składek;

- poszerzenie przedziałów do ustalania kategorii ryzyka według wskaźników częstości wypadków przy pracy, chorób zawodowych oraz zatrudnionych w warunkach zagrożenia, w celu lepszego uwzględnienia zachodzących zmian w tych wskaźnikach;
- wprowadzenie od 1.04.2011 r. nowych kategorii ryzyka i stóp procentowych składek dla 64 grup działalności i poszerzenia zakresu różnicowania składek między grupami działalności w celu zwiększenia ich funkcji motywacyjnej.

Przedstawiając powyższe kierunki doskonalenia motywującego oddziaływania zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe Rada Ochrony Pracy wyraża przekonanie o ich istotnym znaczeniu dla doskonalenia polskiego systemu ochrony pracy.

Uznając szczególne znaczenie prewencji zagrożeń zawodowych Rada podkreśla konieczność zwiększenia środków przeznaczonych na prewencję wypadkową w ramach działań prewencyjnych ZUS i wyraża aprobatę dla opracowanego przez MPiPS projektu zmian do ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Jednocześnie Rada uważa za niezbędne uwzględnienie działań dla poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny w strategiach krajowych.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 6 lipca 2010 r.